

[Hlavní stránka](#)

ZOO report 2/03

[Někteří politici nechápu důvod existence zoologických zahrad](#)

[První atrakcí byla maringotka s medvědy](#)

[Chomutovský zoopark vzkazuje: Země nepatří jen lidem](#)

[Hlodavci v Zoo Brno](#)

[Nastává konec systů v Čechách?](#)

[Horké novinky](#)

[Na takina lidé téměř zapomněli](#)

[Sobího samce potěšily dvě družky](#)

[Zpět na ZOO report](#)

Někteří politici nechápu důvod existence zoologických zahrad

Zoologické zahrady prošly v posledních desetiletích obrovskou proměnou. Z jejich původního poslání – ukazovat udiveným návštěvníkům exotická zvířata za mřížemi malých kotců – zbylo už jen málo. Tak jak postupně docházelo ke stále většímu poškozování životního prostředí a k likvidaci přírody jako takové, dostávaly zoologické zahrady novou a zcela odlišnou veřejnou objednávku. Zahrady se proměnily v kulturně výchovná zařízení, ve kterých mohou dospělí i děti zblízka poznávat rozmanitá stvoření a sledovat jejich chování v přírodním prostředí napodobujícím jejich domovinu. To může u lidí vyvolávat pocit odpovědnosti za život na planetě a za jeho krásu, pocit, který nenahradí ani jinak velmi důležitá publikace nebo film. Nezávislost na přírodě je jen klamný dojem. Stále se zrychlující tempo rozvoje techniky, která nás provází téměř na každém kroku, podporuje mylný dojem, že na přírodě už až tak závislí nejsme. Než jsem nastoupil politickou dráhu, byl jsem profesionálním ochranářem přírody. Jakkoliv jsem přesvědčen, že biodiverzitu musíme udržovat především

ve vazbě na uchování přírodě blízkých a přirozených ekosystémů, je stále více zřejmé, že důležitým prvkem v ochraně mnohých kriticky ohrožených druhů jsou právě moderně pojeté zoologické zahrady. Nebýt těchto zařízení, některé druhy by vůbec neexistovaly a o jejich možném návratu do přírodní krajiny by se nedalo ani uvažovat. A to je druhá část společenské objednávky zoologickým zahradám – pomoc ohrožené rozmanitosti přírody. Nedávno český parlament poměrně komplikovaným způsobem schválil zákon o zoologických zahradách, reflektující podmínky provozování zoologických zahrad v zemích Evropské unie. Poslanecká sněmovna musela dokonce přehlasovávat nesouhlas nového prezidenta republiky. Rozporuplné názory ukázaly, že část českých politiků nechápe význam a poslání zoologických zahrad. V zoo platí poněkud jiné tržní vztahy. Výhrady k zákonu byly nešťastně odůvodňovány tím, že předkládaná právní úprava zvýhodňuje podmínky podnikání v oblasti zoologických zahrad před jinými druhy podnikání a že licencování zoologických zahrad je nesmysl, neboť by k tomu údajně měl stačit pouze nějaký obecný předpis řešící týrání zvířat. Taková argumentace části politiků dokládá, že jejich nedostatek relevantních informací doprovází i defektní vnímání úlohy zoologických zahrad. Mlhavé povědomí o smyslu jejich existence by však přitom mělo zoologické zahrady nutit k odhodlání ještě lépe prezentovat svoje nové poslání, a to jak v oblasti výchovně vzdělávací, tak environmentální. K tomu přeji všem moderně pojímaným zoologickým zahradám hodně úspěchů.

RNDr. František Pelc

místopředseda výboru Poslanecké sněmovny pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí

František Pelc (*1962)

Ekolog, absolvent Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Po ukončení studií a vojenské služby pracoval jako okresní ekolog v Semilech a dále jako vedoucí Správy Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory Liberci. V období 1995 - 2002 byl ředitelem Správy chráněných krajinných oblastí České republiky. V roce 1993 založil Nadaci pro záchranu a obnovu Jizerských hor, kde je předsedou správní rady. Nadace podporuje praktické a výzkumné projekty směřující k celkové rehabilitaci horské krajiny poškozené imisemi. Autor řady odborných prací v oblasti krajinné ekologie a ochrany přírodního prostředí, spolueditor Státního programu ochrany přírody a krajiny schváleného v roce 1998 a editor Programu rozvoje chráněných krajinných oblastí. Formuloval moderní strategii obnovy lesních společenstev. Zabývá se instrumenty ochrany životního prostředí. Mezi jeho koníčky patří fotografování krajinných forem a turistika. Je ženatý a má dva syny. Od roku 1999 je členem Unie svobody a předsedou její odborné komise životního prostředí, je místopředsedou Unie svobody - DEU a předsedou její komise pro životní prostředí. V roce 2002 byl zvolen poslancem Parlamentu České republiky za Liberecký kraj.

První atrakcí byla maringotka s medvědy

Spolek pro zřízení zoologické zahrady v Brně, založený roku 1935, obnovil svou činnost po skončení druhé světové války v roce 1945. Následujících osm let usilovné práce vyvrcholilo slavnostním otevřením nové zoo. Spolek se v poválečném období nejprve zaměřil na vyhledávání místa vhodného pro zřízení zahrady. Po dlouhých jednáních a úporných expertizách členové vybrali čtyři objekty: zámeček s parkem v Medláncích, stělnici v Pisárkách, kožešinovou farmu Vysoké školy zemědělské v Králově Poli a Mniší horu, bývalý klášterní majetek v Bystrci. Zvítězila Mniší hora, přírodní rezervace o ploše 65 hektarů, pokrytá převážně dubovým porostem, chráněnou teplomilnou panonskou květenou a některými vzácnými druhy

dřevin. V areálu, jehož hranici tvoří dnes už téměř bezvodý potok Hluboček, volně žila řada živočišných druhů, z nichž některé už nyní v těchto místech neexistují – například slavík obecný a pstruh potoční. Vznikla dohoda s Přírodovědeckou fakultou Masarykovy univerzity, novým majitelem vyhlédnuté lokality, že se na Mniší hoře vybuduje jak botanická, tak zoologická zahrada. Zoo dostala k dispozici 10 hektarů na jižním a jihozápadním svahu, jihovýchodní svahy měly připadnout botanické části. Po dalších jednáních zůstala Mniší hora jako celek vyhrazena jen pro stavbu zoo; botanická zahrada získala plochy u budov fakulty na Kotlářské ulici. Národní výbor kraje Brněnského zřídil na Mniší hoře Zoologickou zahradu kraje Brněnského výnosem z 6. května 1950. Od toho dne začali nesčetní nadšenci bez nároku na mzdu budovat na jihozápadním svahu kopce cesty, klece a voliéry pro budoucí zoologické expozice. Osud Spolku pro zřízení zoologické zahrady v Brně, v jehož týmu působili výhradně dobrovolníci, se završil roku 1952, když komunistický režim všechny spolky zakázal. Členové spolku ihned založili kroužek při Zoologické zahradě, který ještě dlouhá léta pomáhal při rozvoji zoo. Organizace prací na Mniší hoře se však ujalo komunistickou stranou jmenované profesionální Družstvo pro zřízení zoologické zahrady. Slavnostní otevření zoo se uskutečnilo v neděli 30. srpna 1953. Téměř

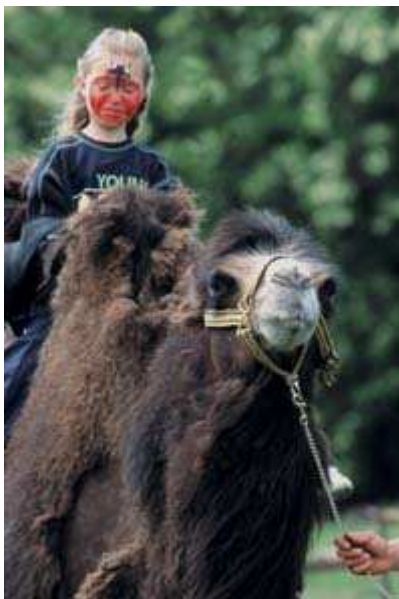
sedm set metrů cest lemovalo asi dvacet klecí či vo-liér, dřevěné ohrady pro velbloudy, jaky a další kopytníky a dvě maringotky ze zrušeného cirkusu Kludský, v jedné byla atrakce zoo, medvědi hnědí Váňa a Duňa. Mezi 171 zvířaty 51 druhů převažovala různá plemena domácích zvířat a běžné druhy zvířat divokých.

Návštěvníky však dokázal nadchnout kromě jmenovaných medvědů i párek lvů, k přitažlivým exponátům dále patřili například rosomák evropský, rys ostrovid či orl královský. Do konce roku 1953 přišlo do nové zoo 34 594 návštěvníků. Jedinou budovou v zahradě byla myslivna postavená v 19. století. V ní dosud bydlel hajný, část budovy byla vyhrazena pro kanceláře zoo.

Emil Štiss

Chomutovský zoopark vzkazuje: Země nepatří jen lidem

Podkrušohorský zoopark v Chomutově je nejrozlehlejší zahradou Unie českých a slovenských zoo, jeho výběhy a expozice zabírají 112 hektarů. Zoopark se zaměřuje na faunu palearktické podoblasti. Návštěvník se tu nesetká s exotickými nosorožci či kajmany, ale zjistí, že v místech, která důvěrně zná, žijí tvorové, kteří zůstávají i v době virtuální reality tajemní. Chomutov leží v kraji silně poznamenaném těžkým průmyslem. O to cennější jsou vzrostlé stromy spolu s množstvím jiné zeleně v zooparku, pro který je charakteristické druhové bohatství jak flory, tak i fauny. Park je porostlý smíšeným lesem, v různých místech převažuje vždy určitý druh stromu a vzniká tak řada odlišných biotopů s mnoha na ně vázanými organismy. Botanickým klenotem zooparku je staletý sad kaštanovníků jedlých, vyhlášený přírodní památkou. Tak jak se při procházce zooparkem mění druhové složení stromů, keřů a bylin, tak se také liší druhová skladba zvířat, která lze právě spatřit. Hned za hlavní bránou se prohánějí srnci, kousek dál lze obdivovat plameňáky starosvětské. Naproti jejich rybníku je větší rybník, kde žijí pelikáni,

vzácné potápivé kachny hoholy severní, bernešky, další druhy divokých husí a labuť. Jen pár kroků od velkého rybníka je další kolonie ptáků vázaných na vodu - kormoránů velkých. Zubr evropský je totemovým zvířetem zooparku a jeho výběh leží za rybníkem vodního ptactva. Druhá skupina zubrů je vypuštěna v rozlehlém výběhu Eurosafari, který zubři sdílejí s divokými prasaty, koni Převalského, pratury, sajmami tatarskými a dalšími druhy. Eurosafari si v letní sezóně mohou návštěvníci prohlédnout při denních i nočních vyjíždkách safariexpresem, klasickou částí zoo je proveze motorový vláček - lokálka Amálka. Jak v safariexpresu, tak v Amálce podá návštěvníkům výklad průvodce. Jediné v Evropě žijící opice - makakové magoti - mají ubikaci v pavilonu, který jim poskytuje zimní přístřeší, v létě využívají prostorný venkovní výběh, v jehož středu vyrůstá "chaloupka na kuří nožce", do níž budou opice chodit po provazových lávkách. Strmý sráz za výběhem makaků a magotů vede k malým šelmám a k teráriím. Kdo neví, jak vypadá charza nebo ženetka, může si tahle zvířátka prohlédnout právě ve výbězích malých šelem. Nad hájem tvořícím Dětskou zoo vede cesta kolem výběhu vzácných jelenů milu i daňků mezopotamských. Ve výběhu vlků čeká na dobrodružné povahy cestička do "vlčího doupěte", dlouhého tunýlku, kde jsou z prosklené budky vidět jako na dlaní vlci procházející kolem. Jeden a půl hektaru listnatého lesa oploceného elektrickým ohradníkem poskytuje dostatek prostoru čtyřem medvědům hnědým, zvířata si mohou užívat i malého rybníka. Nad výběhem medvědů najdeme mývaly severní jako ukázkou amerického druhu zavlečeného lidmi do Evropy. Rozmanitost živočišné říše v Evropě a

Asii je velká, a tak mezi zvířaty v zooparku najdeme i velbloudy dvouhrbé nebo vodní buvoly. Jedno místo v chomutovském parku upozorňuje na osud zvířat, která člověk sprovodil ze světa. Symbolickému hřbitovu vévodí pomník ptáka, který se stal představitelem všech

vyhubených druhů - blbouna nejapného. Spolu s ním má tu svůj pomníček několik desítek dalších již nežijících druhů jako připomenutí toho, že modrá planeta nepatří jen lidem. Z vážného zadumání vytrhnou návštěvníka dovádíví obyvatelé tuleního bazénu. Kdo se dostaví o víkend ve 14 hodin, může tuleně nakrmit. Jak jinak než rybami, které lze - spolu s potravou pro poníky a domácí zvířata - zakoupit u vchodů do zooparku.

Martin Šil

Hlodavci v Zoo Brno

Řád hlodavců zahrnuje většinou drobné a středně velké savce různého vzhledu, ale jednotné anatomické stavby. Hlodavci jsou druhově nejpočetnějším řádem savců. Brněnská zoo chová například největší hlodavce světa kapybary (*Hydrochaeris hydrochaeris*), které se vyskytují v Amazonii a dosahují hmotnosti přes 40 kg. Kapybary žijí v bažinaté krajině a jsou výhradně vegetariáni. Většinu dne stráví ve vodě, výborně plavou a potápějí se, v mělčinách a na březích řek a jezer hledají traviny a jiné druhy rostlin. Ve vodě také většinou dochází k páření. Na Mniší hoře kapybary pravidelně odchovávají mladé, které pak zahrada dodává do jiných zoo. Ze stejné zoogeografické neotropické oblasti, ale odlišného biotopu je mara stepní (*Dolichotis patagonica*). Mara a kapybary obývají společný výběh s vodní nádrží v jihoamerické části zoo. Severní Ameriku zastupuje mezi hlodavci Mniší hory psoun prériový (*Cynomys ludovicianus*), v domovině žijící v početných rodinných koloniích. Bodlinatý hlodavec dikobraz běloocasý (*Hystrix leucura*) z čeledi dikobrazovitých (*Hystriacidae*) pochází z oblasti

indomalajské, odkud jsou i veverky Prévostovy (*Callosciurus prevosti*), které jako nový druh

nedávno obohatily brněnskou kolekci hlodavců. Pár těchto čiperných zvířátek je určen pro neobvyklou expozici - velkou voliéru spojující prostor restaurace U Tygra s prodejnou suvenýrů, umístěnou v budově Centra služeb ve vyšším podlaží. Od ostatních veverek

se veverky Prévostovy liší výjimečnou barevností, v některých jazycích vystiženou i názvem (německy *Schönhörnchen*, anglicky *Tricolored squirrels* nebo *Beautiful squirrels*, ostatně i starší český název zní veverka nádherná a latinské *Callosciurus* znamená krásná veverka).

Jejich srst je neobvykle pestrá, jednotlivé barvy jsou povětšinou výrazně odděleny. Tito obyvatelé deštných pralesů v Zadní Indii, Malajsii a Indonésii jsou výborně

přizpůsobení životu na stromech a mrštně se pohybují z větve na větev, dlouhý ocas používají jako orgán rovnováhy, uplatňuje se však také při komunikaci mezi jedinci. Mají výborný zrak. Ke šplhání jim

slouží drápy, při sestupu po kmeni dovedou otočit zadní nohy tak, aby mohli drápy zatnout do kůry. Živí se ovocem, zeleninou, semeny, nepohrdnou ani červy. Někdy pořádají výpady z pralesa do kulturní krajiny, kde plení plantáže olejných a kokosových palm. Staví si velká hnízda vysoko v korunách stromů z větví a listů nebo žijí v dutinách stromů. Často se shlukují

do skupin. Jejich březost trvá okolo 45 dní a končí porodem zpravidla jednoho až tří mláďat. Jejich hlavními predátory jsou dravci, malé šelmy a hadi. Hlodavci existují v přibližně dvou tisících druzích, řazených do 28 čeledí. Obývají celý svět vyjma Antarktidy, Nového Zélandu a některých oceánských souostroví, do Austrálie a na některé ostrovy se dostali při kolonizaci. Pravděpodobně největší druhová diverzita hlodavců je v Jižní Americe, která byla jako samostatný kontinent dlouhé

období izolována. Hlodavci jsou poměrně moderním řádem, značně přizpůsobivým novému prostředí. Jedním z faktorů evolučního úspěchu je jejich vysoce specializovaný chrup, zvláště pak jeho schopnost samoostření. V blízké budoucnosti si Zoo Brno pořídí další hlodavce: bobry kanadské (*Castor canadensis*) a urzony kanadské (*Erethizon dorsatum*). Tyto druhy vystaví v expozicích budovaných již podle nové koncepce zaměřené na vývojově zajímavé zoogeografické oblasti a podoblasti světa.

Ing. Daniel Zeller, PhD.

Nastává konec syslů v Čechách?

Jedním z úkolů Evropské asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) se stává ochrana divoké přírody. Dosavadní metoda chovu ex situ (mimo přirozené prostředí), kdy se zoo ve svých výběžích stará o udržení druhů, kterým hrozí vyhubení, už nestačí. Musí se kombinovat s takzvanými programy in situ (v přirozeném prostředí), které přispívají k záchraně celých ekosystémů, v nichž zvířata dosud žijí. Mnoho členů EAZA už metodu in situ praktikuje: o vybrané teritorium

se stará několik zahrad; přispívají zakládáním fondů, poskytnutím odborníků, materiálním vybavením strážců rezervací, zvířaty, vzděláváním a osvětou - vysvětlují například venkovanům z těch oblastí Asie, kde dosud žijí tygři, proč se nemají tato zvířata zabíjet. Brněnské zoo se před několika lety podařilo dodat pár adaxů do Maroka, které je původní vlastní těchto antilop a kde už byli adaxové na pokraji vyhubení. Vědecký potenciál zoo může být prospěšný i přírodě v nejbližším okolí zahrady, hlubší význam tedy dostávají i druhy místní fauny. Brněnská zoo uvažuje o projektech na ochranu vybraných území v Česku a o tom, jak do nich vrátit jejich původní zvířecí obyvatele. Opřít se může i o tradici chovu druhů žijících

divoce v přírodě České republiky. Například na současné návštěvnické trase se nachází celý oddíl věnovaný domácím dravcům a sovám, nedávno obohacený párem výřečků malých ze Zoo Ohrada. Historie Zoo Brno dokonce zaznamenala jeden případ reintrodukce divoce žijícího domácího druhu. V šedesátých letech minulého století choval zootechnik František Šujan ve voliére na Mniší hoře slavíky obecné, které posléze vypustil do okolí zahrady, kde byli dříve běžní, ale v té době už neznámí. Zoo Brno se nyní hodlá zaměřit na sysla

obecného. Dřívější postrach sedláků patrně díky chemizaci kulturních stepí z přírody střední Evropy téměř vymizel, v Polsku byl v roce 2001 dokonce prohlášen za vyhynulého. Pracovníci brněnské zoo by chtěli na území zahrady vysadit skupinu syslů pocházejících z přírody a vypracovat metodiku zakládání životaschopných kolonií těchto zvířat na novém místě. Ve spolupráci s ochránci přírody by rádi přenesli do zoo některou z posledních populací syslů žijících v okolí Brna. Ochránáři vytypovali pro odchyt lokalitu Černovická terasa na jihovýchodním okraji města, kde se bude na ploše dosud zabydlené sysly stavět továrna. Optimální dobou k přenesení zmiňovaných hlodavců je duben, kdy samice jsou už březí. V novém prostředí, kde záhy porodí, se syslí matky už cítí jako doma. Letos se bohužel ochráncům, bez nichž zoo nemůže v této věci nic podnikat, nepodařilo zajistit kolonii syslů vhodnou k odchytu. Nás v zoo to mrzí, ale je i dost jiných, kteří doufají, že se do naší přírody vrátí zvířata, která tam vždy patřila. Mezi ty, kterým není lhostejný stav životního prostředí, patří například občan z Katova na Žďársku. Zaměstnancům Zoo Brno se svěřil, že by on i jeho spoluobčané opět rádi viděli sysly panáčekovat na

louce za vsí, kam je před lety celý Katov vždy v neděli chodil obdivovat.

Jan Kameník

Horké novinky

Medvídek už chodí na procházky

Medvídě, narozené 17. ledna 2003 v Zoo Brno, si poprvé vyšlo se starostlivou matkou na procházku v pátek 2. května. Do té doby trávilo své dny v doupěti, kde je medvědice chránila vlastním tělem, krmila a nikoho k němu nepustila. Jak se později ukázalo, přírůstek je holka, v srpnu bude pokřtěna Haribo. Matka a potomek se zatím ukazují jen každý druhý den - střídají se ve výběhu s otcem. Ten musí být od rodiny oddělen, protože by mohl být pro mládě nebezpečný. Pár medvědů hnědých-brtníků (*Ursus arctos arctos*) vlastní Zoo Brno od roku 1984. Chov hnědých medvědů má však na

Mniší hoře dlouholetou tradici.

Na Mniší horu dorazila další žirafa

Žirafy síťované v brněnské zoo přivítaly mezi sebou další samici. Půl druhého roku stará a teprve tři metry vysoká Janette dorazila 10. dubna ze Zoo ve Dvoře Králové nad Labem do stájí na Mniší hoře. V Brně už na ni čekala její čtyřletá sestra Janin, která se také narodila ve Dvoře Králové, a tříletý samec Jamie. Žirafy síťované chovají v Česku jen zoo v Brně a ve Dvoře Králové. Protože mezi brněnskou a dvorskou skupinou existují příbuzenské vztahy, iniciovali zoologové z obou zahrad už loni na podzim výměnu brněnského samce za Jamieho, který tehdy do Brna přicestoval z britského Whipsnadu. Stěhování žiraf je výsledkem dlouholeté spolupráce

mezi Zoo Brno a Zoo Dvůr Králové. Janin a Janette jsou potomky samce, kterého Zoo Brno získala v roce 1991 ze zoo ve Stuttgartu. Sameček v roce 1998 předsídlil za účelem společného chovu do Dvora Králové s tím, že obě zahrady se podělí o jeho první čtyři potomky. Nejen výměna samců, ale i příjezd Janetty vytvořil základ novému - a doufejme že úspěšnému - chovu ohroženého poddruhu vznešených a důstojných představitelů africké fauny.

Ani jelen milu nezůstane sám

Letošní měsíc máj byl v Zoo Brno ve znamení radostných změn... Novinky se týkaly jak narození mláďat, tak dovozu dospívajících jedinců. Kromě malého takina přišla v zoo na svět dvě mláďata pakoňů a k trans-portu dvou sobích laní z finské Ranuy je nutno připočíst pět paovců hřivnatých ze švédského Borasu. Sám ve svém výběhu nezůstane ani jelen milu (*Elaphurus davidianus*). Dvě mladé laně mu 13. května chovatelé dovezli z chomutovského zooparku. Samice ale pocházejí z estonské Zoo Tallinn, která vlastní velkochov tohoto druhu žijícího už jen v zoologických zahradách nebo oborách v počtu několika tisíc kusů.

redakce

Na takina lidé téměř zapomněli

Narození mláděte takina indického (*Budorcas taxicolor taxicolor*), k němuž došlo v Zoo Brno 30. dubna 2003, lze považovat za největší chovatelský úspěch posledních let - v Evropě se zatím podařilo odchovat takina jen ve čtyřech zahradách. Turovitý sudokopytník takin je velmi vzácný v přírodě i v zajetí. Mnohý mimo-brněnský zoolog, když navštíví Mniší horu, se při pohledu na takina překvapeně ptá, co je to vlastně za zvíře. Takin tvoří samostatnou čeleď sudokopytníků, stojící v příbuzenství kamzíků a pižmoňů. Vědecky byl popsán v roce 1850, a to na základě lovecké trofeje. Živého takina spatřil Evropan poprvé až v roce 1906 v divočině Sikkimu. Do Evropy, v tomto případě do Zoo Londýn, se první takin dostal v roce 1912. V Anglii se však tehdy nepodařily žádné odchovy. Jako osmé a deváté zvíře v zajetí byl v letech 1974 a 1976 přivezen pár takinů ze Zoo Rangun v Barmě do berlínského Tierparku. Z tohoto páru pocházejí všechny ostatní evropské chovy. V Česku takina indického chovají zoologické zahrady v Praze a Brně, takini v liberecké zoo patří k čínskému poddruhu takin zlatý (*Budorcas taxicolor bedfordi*). Brněnskou skupinu takinů tvoří samec a dvě samice, nový

přírůstek je také ženského rodu. Pro další chov je nutné získat nepříbuzné jedince, a ti se nacházejí jen mimo Evropu. Zoo Brno se proto snaží navázat styk se Zoo Rangun a s asociací indických zoo. Mohutný takin, který váží až 400 kg, připomíná pižmoně či bisona, anebo spíše huňatého tura domácího na silných nohách. V kohoutku měří až 130 centimetrů, délka těla dosahuje 230 centimetrů. Masivní nahoru zahnuté rohy, dlouhé až 65 cm, nosí obě pohlaví. Přes svou zdánlivou neohrabanost dovede hbitě skákat ze skály na skálu. Hustá hnědá srst má různě světlé odstíny až po žlutou. Jeho domovem je východní Himálaj a

vysoká pohoří Tibetu, jižní Číny, Bhútánu, Sikkimu a severní Barmy. Žije ve smíšených stádech, jen staří samci se oddělují. Teritorium takina se nachází na horní hranici lesa, kde převažují porosty rododendronů, a dosahuje až do výšky 4500 metrů nad mořem. Na zimu odchází do bambusových hájů v údolí, ale jen za nejkřutějších mrazů sestupuje pod

nadmořskou výšku 2000 metrů. Má dokonale vyvinutý čich, když se dostane na neznámé místo, začne rychle všechno očichávat jako pes. Živí se travou, listím a výhonky dřevin, při pastvě se někdy staví na zadní nohy a okusuje větve stromů. Takin vypadá hrozivě a nebezpečně, ale frkání, které vydává, když někoho spatří, je jen projevem přátelského přivítání. Jak milé zvíře je takin, si člověk uvědomí především při pozorování hravých mláďat. Stavba těla takinů, žijících v nepřístupných oblastech, si uchovala mnoho primitivních prvků, jimiž se blíží dávno vymřelým zvířatům. Koncepce rozvoje Zoo Brno počítá s expozicí větší skupiny takinů v oddíle, který bude i na jiných živočišných družících ukazovat vliv izolovaného prostředí na formování tělesných znaků zvířat.

RNDr. Bohumil Král, CSc.

Sobího samce potěšily dvě družky

Samec soba polárního (*Rangifer tarandus*), který žil v poslední době na Mniší hoře sám, se brzy stane vůdčím jedincem ve vícečlenném stádu. Dvě mladé sobí samice, typově velmi blízké divoké formě, přivezli pracovníci Zoo Brna na Mniší horu začátkem května z finské Zoo Ranua. Tato zahrada, ležící u polárního kruhu, se zabývá zvířenou Arktidy. Cestu z Ranuy do Brna, dlouhou přes tři tisíce kilometrů, absolvovali sobi v koňském přívěsu za čtyři dny. V novém domově musely statečné cestovatelky zvládnout teplotní šok. Mrazivé severní Finsko

bylo ještě pod sněhem a v srdci Evropy právě udeřila tropická vedra. Samice sice zpočátku poněkud zrychleně dýchaly, ale ihned přijímaly potravu a zřejmě si pochutnávaly na brněnské vodě. Aklimatizace proběhla hladce. Výběh stíní husté koruny dubů a sobi umějí vzdorovat nejen zimě, ale i teplu. Vždyť v arktickém létě se rtuť teploměru může vyšplhat i na více než 25 stupňů Celsia! Sobice v Brně očekával samec narozený v Belgii, a tedy - jako už většina sobů v evropských zoo - zvyklý na místní klima. Od něj se nově příchozí na první pohled lišily mnohem světlejší srstí. Právě to, že dovezená zvířata mají minimum znaků domestikace, je cennou chovatelskou devízou. Sobice si na Mniší hoře zvykají nejen na vyšší teploty, ale i na poněkud jinou stravu. Brněnští zoologové přivezli z Finska zásobu lišejníků, které sobům na Vysokém severu slouží jako hlavní zdroj potravy. Pravidelně dodávat zoologickým zahradám lišejníky z tak velké dálky ovšem nelze, sobi v zajetí se proto živí speciálními granulami s lišejníkovým výtažkem. Finští sobi budou proto po určitou dobu kromě lišejníků dostávat i granule, až se přizpůsobí na jejich výhradní příjem. Při přechodu do středoevropských poměrů avšak nezápasí severská zvířata jen s vysokými teplotami a s náhradní potravou, ale zejména se změnou bakteriálního prostředí. Sobi jsou zvyklí neustále rozhrabávat povrch země, který je v tundře téměř sterilní. V teplejších oblastech se však hemží bakteriemi a spory. Takže brněnští chovatelé a veterináři budou muset v prvních měsících bedlivě sledovat zdravotní stav sobů z Ranuy, především pak funkci jejich zažívacího traktu. Značné

potravní nároky způsobují, že sobi v zoo nepatří k příliš frekventovaným druhům, v Česku je chová jen zoologické zahrady v Praze, Olomouci, Chomutově a Brně.

Zoologové rozeznávají asi dvacet poddruhů soba polárního. Tato zvířata žijí v tundrách nebo lesotundrách na Aljašce a v severní Kanadě, na severu Evropy a Asie, ze Sibíře zasahuje areál výskytu v horských oblastech až do severního Mongolska. Evropští a asijsí sobi jsou v různé míře ochočeni, lidé využívají jejich maso, mléko a kůži, a také je zapřahají. Američtí divocí sobi se nazývají karibú, ovšem i indiáni využívají polodivoké chovy. Sobí stáda

se skládají ze samic s mláďaty i samčích skupin a podnikají daleké cesty. Za den ujdou velkou vzdálenost i tam, kde by jiná domácí zvířata nepřežila. Brněnské sobí stádo se v dohledné době rozroste o dvě další samice z vídeňské zoo. Když sob potká soba, jejich radost se znásobí, praví severské přísloví. Doufejme, že setkání sobů v Brně budou vždy radostná a že jejich rodina se brzy nejméně zdvojnásobí.

Eduard Stuchlík

© ZOO Brno, 2001

webmaster: Faster CZ, s. r. o. /www.faster.cz/